Göteborgs Stad

Handling 2023 nr 188

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker yrkande från V, S och MP den 29 september 2023 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd antas med följande ändring gällande punkt 1 sida 8 under rubriken *Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden*:

Socialtjänsten ska informera den enskilde om att andrahandsboenden ska godkännas av fastighetsägaren, samt att den enskilde bör efterfråga fastighetsägarens godkännande från förstahandshyresgästen. Avsaknaden av ett godkännande från fastighetsägaren utgör dock inte grund för avslag.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Jenny Broman (V) yrkade bifall till yrkande från V, S och MP den 29 september 2023 och avslag på yrkande från M, D, L och KD den 15 september 2023.

Axel Josefson (M) yrkade bifall till yrkande från M, D, L och KD den 15 september 2023.

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Ingrid Andreae (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jenny Bromans yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Ann Catrine Fogelgren (L) och Elisabet Lann (KD) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla Jenny Bromans yrkande.

Göteborg den 4 oktober 2023
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yrkande Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet

2023-09-29 2.1.7

Yrkande angående – Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd antas med följande ändring gällande punkt 1 sida 8 under rubriken *Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden*:

Socialtjänsten ska informera den enskilde om att andrahandsboenden ska godkännas av fastighetsägaren, samt att den enskilde bör efterfråga fastighetsägarens godkännande från förstahandshyresgästen. Avsaknaden av ett godkännande från fastighetsägaren utgör dock inte grund för avslag.

Yrkandet

Vi instämmer i stora delar av tjänsteutlåtandets bedömning av hur riktlinjen behöver anpassas, utifrån domen i Högsta förvaltningsdomstolen om att kommuner inte kan kräva godkänt andrahandskontrakt för att kunna bevilja ekonomiskt bistånd till hyra. Arbetet för att motverka olagliga hyresförhållanden och svartkontrakt samt för att den enskilde ska uppnå trygga boendeförhållanden ska fortsätta i enlighet med tidigare fattade beslut, samt framgår i övriga delar av riktlinjen.

Vi ser dock inte att socialtjänsten kan efterfråga att den enskilda ska inhämta ett dokument från fastighetsägaren som enligt domen inte är relevant för biståndsbedömningen. Det riskerar att leda till arbetssätt som går emot domen samt skapar administrativa arbetsuppgifter som inte ligger till grund för beslutet. Samtidigt är det viktigt att andrahandshyresgäster får information om riktiga hyresförhållanden och vilken lagstiftning som gäller. Socialtjänsten bör därför informera den enskilde som hyr i andra hand om gällande lagstiftning, samt uppmana denne att efterfråga fastighetsägarens godkännande från förstahandshyresgästen, eftersom det är personen som innehar förstahandskontraktet som är ansvarig för att upprätta och inhämta godkännandet från fastighetsägaren. Socialtjänsten behöver tydligt informera om att den enskilde inte riskerar avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd.

Yrkande M, D, L, KD

2023-09-15 2.1.4

Yrkande angående – Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder och styrelser samt privata bostadsbolag, stärka stadens arbete med att motverka svartkontrakt och förhindra att staden utbetalar ekonomiskt bistånd för oskäliga hyror.
2. Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd, i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänstutlåtande, antas.

Yrkandet

I en vägledande dom slog Högsta förvaltningsdomstolen nyligen fast att kommuner inte kan neka ekonomiskt bistånd för personer som bor på ett otillåtet andrahandskontrakt. Domen kan få stora konsekvenser för Göteborgs stad, landets kommuner, socialtjänsten, individensamt för bostadsmarknaden.

Ett otillåtet andrahandskontrakt sätter hyresgästen i en mycket svår sits då den kan förlora boendet om förstahandshyresgästen blir vräkt. Det är därför viktigt att socialtjänsten arbetar mot socialtjänstlagens mål om social trygghet och ser till individens situation för att hjälpa den att få stabila och långsiktiga boendeförhållanden.

Vi är därför positiva till att en utredning på nationell nivå bland annat ser över frågan om det finns behov av att ställa krav på att bistånd endast kan lämnas för hyreskostnader vid vissa typer av kontrakt. Samtidigt kommer resultatet inte att presenteras förrän i slutet av 2024. I det pågående arbetet med den nya socialtjänstlagen bör det anges tydligt att rätten till bistånd för kostnader för boende ska vara beroende av att det hyresrättsliga regelverket har följts, samtidigt som man tar hänsyn till individers behov av stöd. Det brottsförebyggande perspektivet måste finnas med i all lagstiftning för att värna skattemedel, skydda bostadsmarknaden och enskilda individer. I väntan på nödvändiga lagändringar bör staden använda de möjligheter som finns för att motverka att skattepengar göder en olaglig andrahandsmarknad och kriminell verksamhet.

Som framförs av Förvaltningsrätten i Göteborg ska kommuner pröva om den enskilde har haft kostnader för sitt boende och om dessa är skäliga. Kommunstyrelsen bör därför, i samverkan med berörda nämnder och styrelser samt privata bostadsbolag, stärka stadens arbete med att motverka svartkontrakt och förhindra att staden utbetalar ekonomiskt bistånd för oskäliga hyror.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2023-08-14
Diarienummer 0580/23

Handläggare
Britta Timan, Ellinor Malmborg
Telefon:031-368 04 56, 368 04 04
E-post: britta.timan@stadshuset.goteborg.se,
ellinor.malmborg@stadshuset.goteborg.se

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Göteborgs Stads reviderade riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd, i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänstutlåtande, antas.

Sammanfattning

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i en ny dom kommit fram till att en kommun inte kan ställa krav på att en sökande har ett godkänt andrahandskontrakt för att kunna beviljas ekonomiskt bistånd till hyra, se bilaga 1. Den omständigheten att hyresvärden inte har gett sitt samtycke till andrahandsuthyrningen anses inte vara skäl för att vägra ekonomiskt bistånd för kostnader för boende. Med anledning av domen behöver Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd ändras för att stämma överens med gällande rätt.

Stadsledningskontoret föreslår att riktlinjens nuvarande krav på godkänt andrahandskontrakt för beviljande av ekonomiskt bistånd till hyra ersätts med följande formulering; Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren. Avsaknaden av ett godkännande från fastighetsägaren utgör dock inte grund för avslag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förändringen avseende bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning är svår att kostnadsberäkna. Det finns ingen statistik över hur många personer som fått avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd för hyreskostnader med icke godkänt andrahandskontrakt varför eventuellt ökade kostnader i denna del är svåra att uppskatta.

I samband med tidigare revideringar av riktlinjen i kommunfullmäktige 2021-10-28 § 4 framgår av tjänstutlåtandet att cirka 240 hushåll någon gång under året 2020 fick ekonomiskt bistånd till hyra vid icke godkänt andrahandskontrakt. Lite mindre än hälften av dessa angavs vara barnfamiljer. I de fall enskilda nekas ekonomiskt bistånd på grund av ett icke godkänt andrahandskontrakt kan socialtjänsten behöva bevilja annan typ av ersättning för boende, vilket bedömdes kunna leda till ökade kostnader för nödbistånd. Denna alternativa kostnad bedöms efter den nu föreslagna förändringen inte längre vara aktuell.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Rätten till bostad är stadgad såväl i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna som i svensk grundlag. I 1 kap. 2 § första stycket regeringsformen framgår att det särskilt ska åligga det allmänna att trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till en skälig levnadsstandard. En osäker boendesituation kan medföra otrygghet och försämrad livskvalitet, bland annat genom ökad utsatthet för brott och sämre förutsättningar för självförsörjning. Andrahandsuthyrningar och inneboendeförhållanden bland hushåll som tar emot försörjningsstöd har i de flesta fall sin grund i den rådande bostadsbristen. Osäkra boendesituationer är både en konsekvens av ekonomisk utsatthet och en av orsakerna till att barn växer upp i fattigdom.

Att socialtjänsten betalar hyror till andrahandsupplåtelser som saknar godkännande av hyresvärden kan uppfattas som en passiv legitimering av otrygga hyresförhållanden. Enbart det förhållande att socialtjänsten, som en konsekvens av domen, inte kan avslå en ansökan om ekonomiskt bistånd till boende på grund av ett icke godkänt andrahandskontrakt innebär inte att socialtjänsten inte ska arbeta aktivt för att motverka olagliga hyresförhållanden och svartkontrakt samt för att den enskilde ska uppnå trygga boendeförhållanden. Att fortsatt fråga efter ett sådant kontrakt kan anses utgöra en del av en sådan handläggningsprocess.

Samverkan

Ärendet har behandlats av CSG 2023-06-22 genom information och fördjupad dialog samt samverkats vid CSG:s sammanträde 2023-08-24.

Bilagor

1. Högsta förvaltningsdomstolens dom 2023-05-09 i mål nr 6442-22
2. CSG protokoll 2023-06-22 samt 2023-08-24
3. Nuvarande riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd
4. Reviderad riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Ärendet

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i en ny dom kommit fram till att en kommun inte kan ställa krav på att en sökande har ett godkänt andrahandskontrakt för att kunna beviljas ekonomiskt bistånd till hyra. Med anledning av domen föreslår stadsledningskontoret förändringar i riktlinjen för individuellt ekonomiskt stöd avseende kravet på uppvisande av ett godkänt andrahandskontrakt som förutsättning för att kunna beviljas ekonomiskt bistånd till hyra.

Beskrivning av ärendet

Tidigare behandling av frågan

I samband med en tidigare revidering av riktlinjen för individuellt ekonomiskt stöd beslutade kommunstyrelsen 2020-09-02 § 686 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen med förslag på förtydligande samt skärpning av stadens bistånd till hyreskostnader för andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden i syfte att motverka svarthandel med hyreskontrakt, otillåten andrahandsuthyrning och uttag av överhyror av andrahandshyresgäster och inneboende.

I redovisningen av uppdraget beskrev stadsledningskontoret att rättsläget avseende vilka krav socialtjänsten kan ställa på godkända andrahandskontrakt var oklart. Kammarrätterna hade gjort olika bedömningar avseende om och på vilket sätt ett icke godkänt andrahandskontrakt kunde påverka rätten till bistånd till boendekostnader. Stadsledningskontoret skrev med anledning av det osäkra rättsläget fram två alternativa förslag till utformningen i riktlinjerna avseende inhämtande av godkända kontrakt (KF-handling 2021 nr 163).

Av de riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd som sedan antogs av kommunfullmäktige 2021-10-28 § 4 framgår att ”Socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.”

Angränsande uppdrag

Kommunfullmäktige beslutade 2022-02-24 § 17 att ge Förvaltnings AB Framtiden ett övergripande ansvar för att tillhandahålla rutiner och samordna gemensamma kontrollåtgärder samt att vara en stödfunktion mot oriktiga hyresförhållanden för de boenden som Göteborgs Stad förfogar över. Därtill har kommunstyrelsen i budget 2022 fått i uppdrag att fortsätta samordna arbetet mot svartkontrakt och att sprida arbetet över staden.

Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

Regeringen tillsatte i juli 2022 utredningen S 2022:16 ”Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande.” I direktiven anges bland annat att det ska utredas om det finns behov av att ställa krav på att ekonomiskt bistånd endast kan lämnas för hyreskostnader vid vissa typer av kontrakt, till exempel som förstahandskontrakt, inneboende med hyresavtal och av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt. Utredaren ska analysera vilka effekter sådana krav kan ha på biståndssökandes bostadssituation, om det finns ytterligare behov av metodstöd för

socialtjänstens handläggning av ekonomiskt bistånd för boendekostnader och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag. Utredningen ska vara klar senast 2024-12-01.

Ny dom från HFD klargör rättsläget gällande krav på uppvisande av godkänt andrahandskontrakt vid ansökan om ekonomiskt bistånd till hyra

Göteborgs Stad, socialförvaltning Centrum, har rättsligt drivit frågan om möjligheten att avslå en ansökan om ekonomiskt bistånd till hyreskostnad utifrån att sökanden inte kunnat uppvisa ett godkänt andrahandskontrakt i högsta instans. HFD har i dom 2023-05-09, mål nr 6442-22, förtydligat att ”den omständigheten att hyresvärden inte hade gett sitt samtycke till andrahandsuthyrningen inte är skäl för att vägra ekonomiskt bistånd för kostnader för boende.”

Av domen framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt enligt socialtjänstlagen (2001:453) har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning, så kallat försörjningsstöd. Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för bland annat boende. När någon hyr en bostad i andra hand ingås ett avtal mellan förstahandshyresgästen och andrahandshyresgästen. Av jordabalkens regler följer att förstahandshyresgästen måste inhämta hyresvärdens samtycke till uthyrningen och att han eller hon riskerar att förlora sitt kontrakt om ett sådant samtycke saknas. Konsekvensen av det är i regel att andrahandshyresgästen måste flytta ut.

HFD konstaterar att det varken i socialtjänstlagen eller i dess förarbeten anges att rätten till bistånd för kostnader för boende ska vara beroende av att det hyresrättsliga regelverket har följts och att det inte heller finns något stöd för att så är fallet i rättspraxis. Den omständigheten att hyresvärden inte gett sitt samtycke till andrahandsuthyrningen var därför inte skäl för att vägra den enskilde ekonomiskt bistånd för kostnader för boende.

Sammanfattningsvis innebär domen att riktlinjens krav på uppvisande av ett godkänt andrahandskontrakt inte går att tillämpa då det numera strider mot gällande rätt.

Förslag till ny formulering av riktlinjens utredningsprinciper avseende krav på uppvisade av godkänt andrahandskontrakt

HFD:s dom tydliggör att en kommun inte kan ställa krav på att en sökande har ett godkänt andrahandskontrakt för att kunna beviljas ekonomiskt bistånd till hyra. Den omständigheten att hyresvärden inte har gett sitt samtycke till andrahandsuthyrningen anses inte vara skäl för att vägra ekonomiskt bistånd för kostnader för boende.

Av nu aktuella riktlinjer framgår att den sökande alltid ska uppvisa ett godkänt andrahandskontrakt för att bistånd ska kunna beviljas. Det framgår också att ett godkänt andrahandskontrakt är en förutsättning för exempelvis bostadsbidrag och att det godkända kontraktet blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning. En konsekvens av HFD:s dom är att socialtjänsten inte längre kan ställa krav på ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt. Därmed kan socialtjänsten inte heller begära att den enskilde ska ansöka om bostadsbidrag i en situation där sådant bidrag inte kan utgå. Om den enskilde inte har rätt till bostadsbidrag för den aktuella bostaden kan behovet inte tillgodoses på det sättet, varför ekonomiskt bistånd inte kan nekas på den grunden.

Att det numera står klart att socialtjänsten inte längre kan ställa krav på uppvisande av ett godkänt andrahandskontrakt som förutsättning för rätt till bistånd bedöms dock inte

innebära att någon förändring behöver göras i övriga delar av riktlinjen. De utredningsprinciper för bistånd till hyreskostnader som fullmäktige beslutade 2021 avseende skärpta krav på kontroll av folkbokföring och krav på att den enskilde alltid ska kunna visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas genom uppvisande av hyresavi, bedöms kunna kvarstå oförändrade. Som innan ska socialnämndens bedömning av vad som är en skälig hyra alltid utgå från den faktiska hyran för lägenheten. Även de delar i riktlinjen som avser fördjupad utredning och kontroll vid misstanke om bidragsbrott eller vid kvarstående oklarheter, bedöms vara fortsatt tillämpliga.

Riktlinjen föreslås utifrån ovanstående därför enbart ändras i den del som rör kravet på uppvisande av godkänt andrahandskontrakt som förutsättning för beviljande av bistånd. Socialtjänsten ska dock fortsatt efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren som ett led i att aktivt arbeta för att motverka olagliga hyresförhållanden och svartkontrakt samt för att den enskilde ska uppnå trygga boendeförhållanden.

Riktlinjen föreslås ändras till följande lydelse:

Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren. Avsaknaden av ett godkännande från fastighetsägaren utgör dock inte grund för avslag.

Stadsledningskontorets bedömning

Förslaget till ny lydelse bedöms vara i linje med HFD:s praxis samtidigt som den, tillsammans med riktlinjens övriga utredningsprinciper, ger utrymme för socialtjänsten att aktivt arbeta för att den enskilde ska uppnå trygga boendeförhållanden samt för att motverka att bistånd utgår till oskäliga hyror, olagliga hyresförhållanden och svartkontrakt.

Jonas Kinnander	Eva Hessman
Direktör Ärende och utredning	Stadsdirektör

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6442-22

meddelad i Stockholm den 9 maj 2023

KLAGANDE
Socialnämnden Centrum i Göteborgs kommun
Box 5293
402 25 Göteborg

MOTPART
AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Göteborgs dom den 14 oktober 2022 i mål nr 1343-22

SAKEN
Bistånd enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

Öppettider
måndag–fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

E-post
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Webbplats
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

BAKGRUND

1. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning, s.k. försörjningsstöd. Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för bl.a. boende. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

2. När någon hyr en bostad i andra hand ingås ett avtal mellan förstahandshyresgästen och andrahandshyresgästen. Av lagstiftningen på området följer att förstahandshyresgästen måste inhämta hyresvärdens samtycke till uthyrningen och att han eller hon riskerar att förlora sitt kontrakt om ett sådant samtycke saknas. Konsekvensen av det är i regel att andrahandshyresgästen måste flytta ut.

3. Som förutsättning för att bevilja försörjningsstöd för kostnader för boende i andra hand kräver Socialnämnden Centrum i Göteborgs kommun att hyresvärdarna har godkänt andrahandskontrakten. Enligt nämnden är syftet med detta att undvika att bistånd ges för boende i bostäder med ogiltiga avtal, eftersom ett sådant bistånd kan främja den svarta bostadsmarknaden.

4. Socialnämnden avslog AAs ansökan om ekonomiskt bistånd för december 2021 avseende hyra för en lägenhet som han hade hyrt i andra hand. Som skäl för beslutet angavs att andrahandsuthyrningen inte var godkänd av hyresvärden och att det inte är tillåtet att hyra ut en lägenhet utan hyresvärdens samtycke. AA hade tidigare haft kontakt med socialtjänsten och sökt ekonomiskt bistånd för sin hyreskostnad. Nämnden hade då informerat honom om att han inom fyra månader (skäligt rådrum) måste få kontraktet godkänt av hyresvärden, alternativt hitta ett annat godkänt boende.

5. AA överklagade socialnämndens beslut till Förvaltningsrätten i Göteborg. Domstolen angav att nämnden enbart ska pröva om den enskilde har haft

Dok.Id 284650

kostnader för sitt boende och om dessa är skäliga. Nämnden hade därför inte haft fog för att avslå ansökan om bistånd på den angivna grunden. Det saknade då betydelse att AA i samband med tidigare beslut hade getts skäligt rådrum att ordna ett godkänt andrahandskontrakt. Målet visades åter till nämnden för prövning av om övriga förutsättningar för att bevilja ekonomiskt bistånd var uppfyllda.

6. Kammarrätten i Göteborg instämde i förvaltningsrättens bedömning och avslog nämndens överklagande dit.

YRKANDEN M.M.

7. *Socialnämnden Centrum i Göteborgs kommun* yrkar att kammarrättens och förvaltningsrättens domar ska upphävas och nämndens beslut fastställas.

8. *AA* har inte yttrat sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

9. Frågan i målet är om rätten till ekonomiskt bistånd för kostnader för andrahandshyra är beroende av att hyresvärden har samtyckt till andrahandsuthyrningen.

Rättslig reglering m.m.

10. Enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. I fjärde stycket anges att den enskilde genom biståndet ska

Dok.Id 284650

tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Försörjningsstöd lämnas enligt 3 § första stycket 2 för skäliga kostnader för bl.a. boende.

11. I 12 kap. 39 § första stycket jordabalken anges att en hyresgäst inte – med vissa angivna undantag – utan hyresvärdens samtycke får hyra ut eller på något annat sätt upplåta lägenheten i andra hand till någon annan för självständigt brukande. Av 42 § första stycket 3 framgår att hyresrätten som huvudregel är förverkad och hyresvärden berättigad att säga upp hyresavtalet att upphöra i förtid om hyresgästen utan behövligt samtycke upplåter lägenheten i andra hand.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. Regleringen i 12 kap. jordabalken om att hyresvärden ska samtycka till en andrahandsuthyrning har tillkommit för att motverka oegentligheter på bostadsmarknaden. Om ett sådant samtycke saknas kan det leda till att förstahandshyresgästen förlorar sin hyresrätt. Avsaknaden av samtycke innebär dock i sig inte att avtalet om andrahandsuthyrning är ogiltigt. Utgångspunkten är således att det föreligger ett avtal om boende som gäller mellan parterna i det avtalet även om hyresvärdens samtycke saknas.

13. Det är i målet ostridigt att AA har bott i den aktuella bostaden i andra hand. Det har inte heller ifrågasatts att han har haft de hyreskostnader som de ingivna handlingarna visar. Frågan är nu om hans rätt till bistånd påverkas av att hyresvärden inte hade samtyckt till andrahandsuthyrningen.

14. Rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen aktualiseras i situationer då den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Syftet med biståndet är att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå genom att det allmänna ger bistånd för skäliga kostnader som den enskilde har för t.ex. boende.

Dok.Id 284650

15. Varken i socialtjänstlagen eller i dess förarbeten anges att rätten till bistånd för kostnader för boende ska vara beroende av att det hyresrättsliga regelverket har följts. Något stöd för att så är fallet finns inte heller i rättspraxis. Tvärtom har Högsta förvaltningsdomstolen i rättsfallet RÅ 2009 ref. 4 funnit att en person som bodde i en kolonistuga hade rätt till bistånd för sina boendekostnader trots att det enligt upplåtelseavtalet inte var tillåtet att bo där permanent.

16. I det rättsfallet hade kommunen anfört att den inte kunde medverka till ett otillåtet boende samt att den hade för avsikt att avhysa de personer som bodde permanent i sina kolonistugor. Enligt kommunen kunde det inte vara rimligt att den då samtidigt beviljade ekonomiskt bistånd till sådant boende. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade dock att även om boende i en kolonistuga var otillåtet och inte kunde ses som någon långsiktig lösning på ett bostadsproblem så saknades stöd för att låta detta inverka på bedömningen av rätten till bistånd. Domstolen tillade därefter att den enskilde dessutom i vart fall hade haft rätt till en rimlig övergångstid för att skaffa ett nytt boende.

17. Socialnämnden har som grund för sitt avslagsbeslut anfört att AA hade getts skäligt rådrum för att få andrahandskontraktet godkänt av hyresvärden, alternativt hitta ett annat godkänt boende. Nämnden synes alltså ha förstått domstolens uttalande i RÅ 2009 ref. 4 så att om ett boende är otillåtet, eller som i det nu aktuella fallet inte är i enlighet med det hyresrättsliga regelverket, så kan bistånd vägras efter att den enskilde har getts en rimlig tid för att ordna ett annat boende.

18. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening bör rättsfallet dock inte tolkas på det sättet. Resonemangen i övrigt i rättsfallet talar nämligen för att domstolen ansåg att det över huvud taget saknades stöd för att vägra bistånd på den grunden att boendet i kolonistugan inte var tillåtet. Uttalandet om rätten till rimlig övergångstid ska bara ses som en erinran om att kommunen, om det

Dok.Id 284650

faktiskt hade varit befogat att kräva att den enskilde bytte bostad för att ha rätt till bistånd, måste ge den enskilde skälig tid för att göra det (jfr prop. 1996/97:124 s. 83).

19. I rättsfallet handlade det om ett boende som inte var tillåtet enligt upplåtelse-avtalet. I det nu aktuella fallet är det fråga om ett boende där det hyresrättsliga regelverket inte har följts. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen saknas skäl för att bedöma dessa situationer på olika sätt. Domstolen finner därmed att den omständigheten att hyresvärden inte hade gett sitt samtycke till andrahands-uthyrningen inte är skäl för att vägra AA ekonomiskt bistånd för kostnader för boende.

20. Överklagandet ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Kristina Ståhl, Per Classon, Inga-Lill Askersjö, Ulrik von Essen och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Jessica Olofsson.

Dok.Id 284650

Göteborgs Stad
Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp **(Ordinarie CSG)**	Protokoll 12/23 Sammanträdesdatum **2023-06-22**	Dnr 0074/23

Tid:	Torsdag 2023-06-22 kl 08:30- 10:30
Plats:	Wenngrenska salen, Gustav Adolfs Torg 4A

Närvarande:

Eva Hessman	Ordförande
Tina Liljedahl Scheel	Arbetsgivare
Catarina Blomberg	Arbetsgivare
Anna Wilsson	Sekreterare
Johanna Morgensterns	Saco/Sacorådet
Erén Andersson	Saco/Sacorådet
Anders Ehlén	Saco/Sacorådet
Elin Pellegrino	TCO, Vision
Anne Häggendahl	TCO, Vårdförbundet
Martha Zoura	Kommunal
Sandy Westergren	Kommunal
Andrea Meiling	Sveriges Lärare

Frånvarande

Föredragande:

§ 7a Britta Timan	Stadsledningskontoret
§ 7a Ellinor Malmborg	Stadsledningskontoret
§ 7b Mats Odhagen	Stadsledningskontoret
§ 7c Catarina Blomberg	Stadsledningskontoret
§ 7d Catarina Blomberg	Stadsledningskontoret

§ 1 Mötet öppnas

Eva Hessman hälsar välkommen och öppnar dagens möte.

§ 2 Fastställande av dagordning

§ 3 Utseende av justerare

Till justerare utses: Martha Zoura (Kommunal), Johanna Morgensterns (Saco/Sacorådet),

Anne Häggendahl (TCO, Vårdförbundet)

§ 4 Anmälan av protokoll

§ 5 Samverkan före beslut

§ 6 Tidig och fördjupad dialog

a) Göteborgs stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd dnr 0580/23 presentation samt PM är utsänt 2023-06-15 (punkten är idag uppe för både information och dialog)

Britta Timan och Ellinor Malmborg informerar i ärendet och hänvisning görs till utsänd presentation.
Riktlinjen behöver förändras som en konsekvens av dom i Högsta förvaltningsdomstolen 2023-05-09.

Sacorådet framför att det är bra att Göteborgs stad har fått frågan prövad i Högsta förvaltningsdomstolen, och ser positivt i att man återgår till tidigare skrivning.
Sacorådet vill att texten inom parentes ändras till: ”Avsaknaden av ett godkännande från fastighetsägaren utgör inte grund för avslag.” Detta för att förtydliga och undvika felaktiga tolkningar.

Vision ger förslag att justera texten genom borttag av parentes.

Efter dialogen är arbetsgivaren överens med fackliga organisationer om att justeringar i texten för förtydligande nu är möjliga och återkommer i underlaget för samverkan med justerad text i syfte att förtydliga i enlighet med fackliga organisationers inspel vid dagens möte.

Presentation biläggs protokollet

Informationen antecknas till protokollet

§ 7 Information

a) Göteborgs stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd dnr 0580/23 presentation samt PM är utsänt 2023-06-15 (punkten är idag uppe för både information och dialog)

(läs mer under punkt 6a)

b) Uppdraget från fullmäktiges budget om att utreda hur Göteborgs Stad kommunikationsarbete kan effektiviseras dnr 0443/23 presentation utsänd 2023-06-15

Mats Odhagen informerar i ärendet, hänvisning görs till utsänd presentation.
Tidplan presenteras och ärendet ska till Kommunstyrelsen i november/december 2023.

Sacorådet framför att man i uppdraget särskilt har tryckt på dialog med berörda fackliga organisationer under beredningen av ärendet, och anser inte att det räcker med partssamverkan på CSG, och önskar därför se att en särskild facklig referensgrupp inrättas.
Det skulle också vara en möjlighet att ha en gemensam referensgrupp med den som är planerad med chefer.

Mats svarar att en gemensam referensgrupp med chefer och fackliga organisationer upplevs som för stor och att samtalet skulle bli lidande.

Även Vision vill se en särskild facklig referensgrupp, och påtalar samtidigt att tidplanen känns pressad
Eva Hessman svarar att tidplanen är gjord utifrån att det är viktigt att ärendet är klart inför budgetarbetet för 2024.

Sveriges Lärare håller med om att det är viktigt att referensgrupper men tycker att det är viktigt att den också innefattar medarbetare.

Arbetsgivaren är överens med fackliga organisationer i CSG att det är bra att ha en referensgrupp med berörda fackliga organisationer, och parterna är överens om inrätta facklig referensgrupp bestående av DIK, Akavia och Vision, med två personer per organisation (inga ersättare). Namn lämnas till Anna Wilsson snarast.

Informationen antecknas till protokollet

Presentationen biläggs protokollet

c) Inledande återkoppling på fråga om ASG

Catarina Blomberg informerar att nuvarande rutin skapades på 90-talet när det såg annorlunda ut på arbetsmarknaden och staden hade en annan organisation, det ser annorlunda ut idag.
Hänvisning görs till presentation.
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning har idag det övergripande ansvaret för frågan.
Arbetsgivaren visar ett förslag inför kommande dialog i CSG former för samverkan av övergripande arbetsmarknadspolitiska frågor, där detta i stället skulle hanteras på CSG med möjlighet till komplettering med SSG och FÖS.
Sacorådet – håller med om att frågan borde vara på CSG i och med att det är en stadenövergripande fråga samt att det inrättas FÖS eller SSG vid behov.

Frågan kommer att tas upp för dialog antingen på mötet den 24 augusti eller på något av mötena i september. Representanter från Arb Vux kommer att bjudas in till dialogen.

Informationen antecknas till protokollet

Presentationen biläggs protokollet

d) Återkoppling från arbetsgivaren gällande IA-systemet och anmälan till Afa

Catarina Blomberg informerar i ärendet. Det kommer att hållas utbildningar för nya Afa-informatörer under hösten. En i slutet av oktober och en i slutet av november, med maximalt 25 deltagare per tillfälle.

Informationen antecknas till protokollet

§ 8 Övriga frågor

a) Svergies Lärare anmäler in frågan om höjda hyror för lokaler i staden och undrar varför inte Göteborgs stad gjort som andra kommuner som i år avstått från hyreshöjning?

   Eva Hessman svarar att det är många saker som fått högre pris. Frågan om lokalhyror för stadens verksamheter är också beroende av konkurrensneutralitet och subventioner.

§ 9 Mötets avslutande

Eva Hessman avslutar mötet

Vid protokollet

……..
Anna Wilsson

Protokollet justeras

…….....	…….....
Eva Hessman, Arbetsgivaren	Martha Zoura, Kommunal
…….....	……..…….
Johanna Morgensterns Saco/Sacorådet	Anne Häggendahl, TCO,Vårdförbundet

Göteborgs Stad
Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp **(Ordinarie CSG)**	Protokoll 13/23 Sammanträdesdatum **2023-08-24**	Dnr 0074/23

Utdrag ur protokoll:

§ 5 Samverkan före beslut

a) Revidering av riktlinjen för individuellt ekonomiskt stöd *dnr 0580/23* (Handlingar utsända 2023-08-17)

Britta Timan föredrar ärendet.

Sacorådet uppskattar den justerade skrivningen.

Punkten förklaras omedelbart justerad.

Samverkan förklaras fullgjord

Vid protokollet

……..
Anna Wilsson

Protokollet justeras

…….....	…….....
Eva Hessman, Arbetsgivaren	Martha Zoura, Kommunal
…….....	……..……
Erén Andersson, Saco/Sacorådet	Anne Häggendahl, TCO,Vårdförbundet

Göteborgs Stad

Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Reglerande styrande dokument

Policy
► **Riktlinje**
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

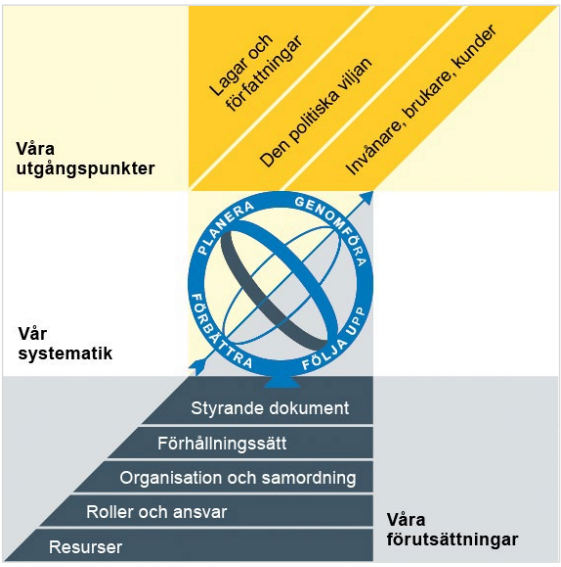

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

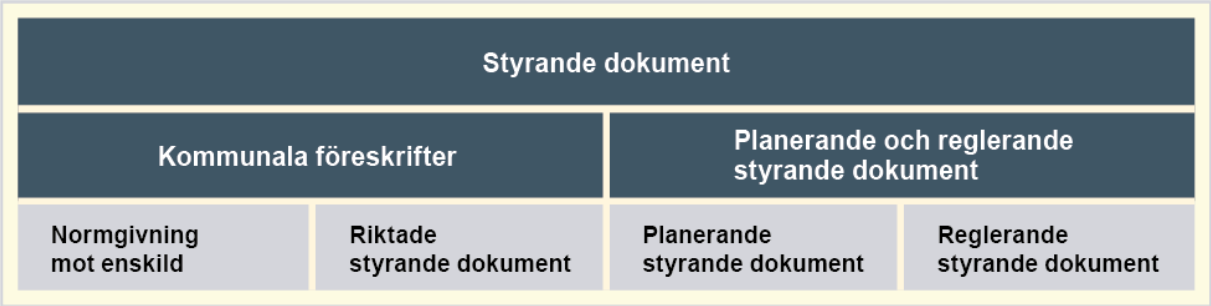

Beslutad av:	**Gäller för:**	**Diarienummer:**	**Datum och paragraf för beslutet:**
Kommunfullmäktige	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost samt Sydväst	0478/20 (0044/22)	2021-10-28 § 4
Dokumentsort:	**Giltighetstid:**	**Senast reviderad:**	**Dokumentansvarig:**
Riktlinje	Tillsvidare	2023-02-21	Avdelningschef, Ärende och utredning, stadsledningskontoret

Bilagor:

Innehåll

Inledning **4**
Syftet med denna riktlinje 4
Vem omfattas av riktlinjen 4
Bakgrund 4
Lagbestämmelser 4
Nationella föreskrifter och vägledningar 4
Koppling till andra styrande dokument 5
Riktlinje **6**
Riksnorm 6
Målgrupp 6
Självförsörjning 6
Bistånd till hyreskostnader 7
Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden 7
Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser 9
Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser 9
Bistånd till studerande 9
Högtider, utökat försörjningsstöd 10
Barnets perspektiv 10
Agerande vid risk för missförhållanden 10
Jämställdhet 11
Brottsutsatta 11
EU/ESS-medborgare 12
Nordiska medborgare 12
Övriga EU-medborgare 12
Papperslösa 12

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Göteborgs Stads inriktning gällande ekonomiskt bistånd preciseras i denna riktlinje. Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning samt beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för ansvariga nämnder i Göteborgs stad och deras respektive förvaltningar.

Bakgrund

Riktlinjen grundas i lagstiftning, internationella, nationella och regionala överenskommelser och kommunala styrdokument. Stadens gemensamma processer, den kommunala delegationsordningen samt stadens organisering är ett stöd i arbetet med riktlinjen.

Lagbestämmelser

Riktlinjerna utgår främst från socialtjänstlagen (2001:453), SoL, förvaltningslagen (2017:900), FL och lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Verksamheterna ska bygga sina beslut på rättspraxis genom att följa förvaltnings-domstolarnas avgöranden. Det är främst domar från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) som är vägledande. Om det saknas domslut från Högsta förvaltningsdomstolen avseende en fråga kan kammarrättsdomar ge viss vägledning.

Nationella föreskrifter och vägledningar

Principen om alla människors lika värde och lika rättigheter är utgångspunkten för svensk politik inom socialtjänstområdet.

Socialstyrelsen utfärdar Allmänna råd och föreskrifter som publiceras i SOSFS, Socialstyrelsens författningssamling. Socialstyrelsen utfärdar också meddelandeblad för att redovisa sin uppfattning i vissa frågor. Sveriges kommuner och regioner (SKR) publicerar regelbundet cirkulär om nyheter och sina tolkningar i olika frågor

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs Stads budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioritering av mål och områden för uppföljning sker i fullmäktiges årliga budgetbeslut.

Riktlinje

Riksnorm

Göteborgs Stad tillämpar den s.k. riksnormen som det stadgas om i 4 kap. 3 § SoL, enligt ett årligt beslut av kommunfullmäktige. Riksnormen grundar sig bland annat på pris- och konsumtionsundersökningar och nivån på normen bestäms av regeringen inför varje kalenderår. Stadsledningskontoret ansvarar för att information om den årliga förändringen i riksnormen meddelas berörda förvaltningar så snart beslut har fattats. Socialtjänsten bör beakta att riksnormen är beräknad utifrån försörjningsstödets tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem samt att nivåerna i normen i vissa fall understiger Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga kostnader.

Målgrupp

Målgruppen för riktlinjen är personer/hushåll som enligt socialtjänstlagen: ”...inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt”. De har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Det finns ett dubbelt uppdrag för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd:

1. Huvuduppgiften är att stödja den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd – hjälp till självförsörjning
2. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd - hjälp till försörjning.

Självförsörjning

I Göteborgs Stad är motprestation för den som uppbär försörjningsstöd en självklarhet. En motprestation byggd på individens förutsättningar och som ett tydligt stöd till egen försörjning.

Socialtjänsten ska bidra till att individen hittar långsiktiga lösningar på sina (försörjnings) problem. I många fall är det rimliga slutmålet förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Socialtjänstens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till rehabiliteringsinsatser, sjukersättning och andra ersättningar.

Arbetslinjen gäller och innebär en uttalad ömsesidighet, där den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning. Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation och därigenom nå egen försörjning.

Bistånd till hyreskostnader

Kommunfullmäktige fastställer årligen riktvärden för hur hög hyra som ett hushåll kan få beviljad genom ekonomiskt bistånd. Hyresnormen i Göteborg utgår från Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Storgöteborg som utgör de giltiga riktvärdena.

Socialstyrelsens allmänna råd anger att utgångspunkten vid bedömning av vad som är en skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att betala i hyra.

Hyresmarknaden i Göteborg präglas i hög grad av bostadsbrist, vilket på senare år har lett till att många människor tvingas hyra bostad i andra/tredje hand eller vara inneboende. För socialtjänsten innebär den uppkomna situationen att biståndsbedömningarna kring olika former av boenden har blivit mer komplicerade. Många hushåll riskerar att utnyttjas på en bostadsmarknad där bostadsbrist råder och det går inte att utesluta att oegentligheter sker. Därför ska socialtjänstens utredningsskyldighet gällande bistånd till hyror präglas av ett aktivt förhållningssätt som ger underlag för korrekta och väl underbyggda myndighetsbeslut.

Socialtjänstens arbetssätt ska inte uppfattas bidra till en legitimering av otrygga hyresförhållanden för de människor som söker stöd hos socialtjänsten. Detta förhållningssätt ska gälla oavsett om det är fråga om förstahands-, andrahands- eller inneboendeförhållanden. Ökningen av antalet andrahands- och inneboendeförhyrningar gör det dock angeläget att uppmärksamma dessa förhållanden särskilt.

Klienten ska informeras om att andrahandsuthyrning utan godkännande från fastighetsägaren är otryggt och kan upphöra utan förvarning. Klienten bör därför aktivt söka finna annat boende. Informationen ska också klargöra att en förändrad boendesituation kräver ett nytt ställningstagande till om rätt till bistånd till boende föreligger.

Socialtjänsten ska genom myndighetsutövningen motverka att

- oskäligt höga andrahandshyror betalas
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger
- oklarhet består om hur många som verkligen bor i en lägenhet, vid en prövning av rätten till bistånd
- biståndet understöder olagliga hyresrelationer

Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Det är den som ansöker om biståndet som har ansvar för att lämna uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänsten ska kunna utreda rätten till bistånd. Socialtjänsten ansvarar för att informera den som ansöker om bistånd vilka uppgifter som behöver lämnas för att ansökan ska kunna prövas samt att uppgifterna kan behöva kontrolleras. Om uppgifterna inte lämnas kan det leda till att ansökan avslås då den enskilde inte har bidragit till utredningen på sådant sätt att rätten till bistånd kan bedömas. Det är ansvarig handläggare och beslutsfattare i ärendet som avgör om underlaget är tillräckligt.

Nedanstående utredningsprinciper och förhållningssätt ska ligga till grund för bedömningen:

1. Socialtjänsten ska kräva att den enskilde uppvisar ett intyg eller motsvarande från fastighetsägaren som visar att andrahandsuthyrningen godkänts av fastighetsägaren. Ett godkänt andrahandskontrakt är till exempel en förutsättning för vissa andra bidrag (bostadsbidrag) varför intyget då blir en del av bedömningen av om den enskilde uttömt andra möjligheter till försörjning.

   Den enskilde ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren ska uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor. Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten.

2. Den enskilde ska alltid visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta bör visas med ett skriftligt kontrakt mellan förstahandshyresgästen och den enskilde. (En kontraktsmall ska vid behov tillhandahållas av socialtjänsten). För att bedöma hyrans skälighet ska hyresavi alltid uppvisas. Skälighetsbedömningen ska utgå från den faktiska hyran för lägenheten alternativt del av lägenhet plus ett tillägg på maximalt 15 procent i de fall lägenheten är möblerad. För bostadsrätter, se 4 § lag (2012:978) om uthyrning av privatbostad. Den enskilde har ansvar för att visa förstahandshyresgästens faktiska hyra genom att till exempel uppvisa en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal, hyresavi eller genom ett intyg från förstahandshyresgästens hyresvärd.

3. Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från den enskilde. Kontrollen kan till exempel bestå av ett hembesök där flera oklarheter kan komma att redas ut
   - Hyrans skälighet kan bedömas säkrare.
   - Hur stor del av lägenheten avser hyran?
   - Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där?
   - Bedöms den enskilde vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd men det innebär inte att den ska vara kravlös. En individuell bedömning av den enskildes situation måste alltid göras vilket, i vissa undantagssituationer, kan leda till att ekonomiskt bistånd kan utgå även om samtliga underlag inte kan uppvisas.

Även om boendesituationen inte motiverar att ekonomiskt bistånd beviljas i ett längre tidsperspektiv, till exempel på grund av att hyran bedöms vara oskäligt hög, ska den enskilde ges skäligt rådrum att förändra sin boendesituation.

Ovanstående utredningsprinciper ska tillämpas även vid inneboendeförhållanden. Enligt hyreslagen finns inte någon möjlighet att ställa krav på godkännande av fastighetsägaren för att ha inneboenden. Däremot ska den som innehar hyreskontraktet vara folkbokförd på adressen (lägenheten).

För det fall det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person är oriktig eller ofullständig ska socialtjänsten enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:749) underrätta Skatteverket om detta.

Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser

Det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda lämpliga insatser till arbetslösa personer för att underlätta återinträdet på arbetsmarknaden. Beslut om arbetsfrämjande insatser fattas enlig 4 kap. 4 § SoL och innefattar möjligheten att anvisa lämpliga stöd och kompetenshöjande insatser, såsom praktik och tidsbegränsade anställningar. Möjligheten att få och behålla ett arbete stärks av att arbetsmarknadsinsatser kan samordnas med utbildningsinsatser. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) ansvarar för att verkställa socialnämndernas beslut enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen om deltagande i anvisad praktik, kompetenshöjande verksamhet eller annan insats som syftar till självförsörjning. Vid verkställandet fullgör nämnden socialtjänstuppgifter.

Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser

Bistånd ska alltid anpassas till den enskildes förutsättningar och behov. Alla människor har inte förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete varför olika former av rehabiliterande insatser bör finnas tillgängliga för att bidra till att människor återvinner sin arbetsförmåga. Arbetslivsinriktad rehabilitering är ett ansvar för socialtjänsten och ett gemensamt uppdrag till de samverkande myndigheterna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, regionen och kommunen. Försäkringskassan har ett samordnande uppdrag för enskilda personers rätt till rehabiliterande insatser. Samordningsförbundet/finansiell samordning i Göteborg är en viktig part för att utveckla metoder och insatser som rör rehabilitering.

Bistånd till studerande

Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna.

För Göteborgs Stad gäller dock särskilda riktlinjer kring möjligheterna för långtidsberoende personer (mer än 12 månader) att studera även på gymnasienivå, tex för att komplettera sina ofullständiga gymnasiebetyg. Ett biståndsbeslut som avser studier på gymnasienivå ska fattas utifrån en individuell prövning och med stöd av 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver nämnden skyldighet. Bland de personer som är beroende av bidrag till sin försörjning är det vanligt att utbildningsnivån och arbetslivserfarenheten är låg. Kraven på kompetens bland dem som ska konkurrera på arbetsmarknaden ökar stadigt och påverkar vilka insatser som är möjliga och lämpliga för socialtjänstens klienter. Det är

socialtjänstens uppgift att vid behov motivera den enskilde till att öka sin kompetens i relation till arbetsmarknaden. Även om det är möjligt att ansöka om statliga studiemedel redan på grundnivå, ska ingen behöva skuldsätta sig för att tillgodogöra sig grundskolekompetens. Reglerna kring studiebidrag gör att socialtjänsten inte bör ställa krav på att i första hand ansöka om detta bidrag på grundskolenivå.

Som en del av Göteborgs samlade kompetensförsörjning ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd kunna delta i kortare yrkesutbildning som Göteborgs Stad utarbetat. En sådan utbildning ska ske i arbetsmarknad-och vuxenutbildningsförvaltningen regi och vara en del av den individuella och samordnade planeringen mellan kompetenscenter och socialtjänsten. Sådana studier ska vara möjliga att genomföra med bibehållet försörjningsstöd. Möjligheten att ansöka om aktivitetsstöd, annan ersättning eller studiemedel ska alltid undersökas. Beslut om deltagande fattas enligt 4 kap. 4 § SoL.

Högtider, utökat försörjningsstöd

I Göteborg ska det vara möjligt att ge utökat bistånd till långtidsberoende barnfamiljer i samband med vissa högtider. Hushåll med barn, som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader, har rätt till utökat försörjningsstöd under motsvarande två (2) valfria högtidsdagar under en 12-månaders period. Under dessa dagar fördubblas dagsnormen enligt riksnormen för respektive hushåll.

Barnets perspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och i FN:s barnkonvention. I Sverige är barnkonventionen lag. Barns bästa ska tillgodoses och barn har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Vid utredningar som rör barn ska barnets behov vara utgångspunkten vid prövning av vad som är barnets bästa. En kartläggning av barnets situation ska göras. Principen om barnets bästa kan inte användas för att frångå gällande lag men när det finns utrymme för olika tolkningar eller bedömningar kan principen användas för att välja den för barnet mest fördelaktiga lösningen. En analys av såväl positiva som negativa konsekvenser av ett beslut bör redovisas. Om ett beslut fattas där andra intressen än barnets bästa har vägt tyngre ska detta motiveras. Barnets vilja ska synliggöras och utgöra del av beslutsunderlaget. Barnet har rätt att få uttrycka sin vilja och har samtidigt rätt att slippa ta ansvar för svåra beslut. Det gäller barn som är berörda av bistånd och insatser inom socialtjänst- och funktionshinderområdet.

Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.

Agerande vid risk för missförhållanden

I 14 kap. 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Skyldigheten gäller alla anställda hos sådana myndigheter. Det är angeläget att socialtjänstens olika funktioner

agerar samfällt när det kommit till socialnämndens kännedom att ett barn riskerar att fara illa. Oavsett var i organisationen kunskapen uppstår att ett barn riskerar att fara illa föreligger ett ansvar att agera aktivt och tillse att socialnämnden ingriper till barns skydd.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § SoL föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas jämlikhet i levnadsvillkor. Män och kvinnor ska likställas och ha samma levnadsvillkor. Jämställdhetsperspektivet ska därmed ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom varje socialtjänstverksamhet.

Brottsutsatta

I 5 kap. 11 § SoL har brottsoffer getts ett särskilt lagrum. Paragrafen skärptes ytterligare både 2007 och 2012, vilket är angeläget att uppmärksamma: ”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp”. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Kvinnor som varit utsatta för våld eller andra övergrepp har ett särskilt behov till stöd för att behålla eller för att finna ett arbete. Genom en egen försörjning finns en hälsofrämjande kraft som stärker egenmakten och självbestämmandet.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Det bör uppmärksammas att stöd till brottsoffer inte enbart omfattar kvinnor och barn. I vissa komplicerade situationer är det nödvändigt att nära samverka med polis och andra myndigheter samt att inhämta konsultativt stöd från juridisk kompetens

Verksamheter som bedrivs av Göteborgs Stad är till exempel Stödcentrum för brottsutsatta, medlingsverksamheten, kriscentrum för kvinnor, kriscentrum för män, Barnahus Göteborg och Projekt Utväg.

I stadens trygg i-arbete är de som vill lämna organiserad kriminalitet, våldsbejakande extremism eller annan organiserad olaglig verksamhet viktig. Särskild riktlinje och policy finns i staden för området. Försörjning och stöd till arbete är viktiga delar i ett sådant arbete.

EU/ESS-medborgare

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. Detta följer av den Nordiska konventionen (Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (1995:479)). Det är medborgarskapet som ger rätten till likabehandling. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare, se nedan.

Övriga EU-medborgare

EU-medborgare och deras familjemedlemmar ska behandlas som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen, om de har uppehållsrätt. Under de första tre månaderna har EU-medborgaren och dennes familjemedlemmar en ovillkorlig uppehållsrätt men förväntas under denna tid klara sin egen försörjning. Därefter åligger det socialtjänsten att självständigt bedöma om en person har uppehållsrätt vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd. Uppehållsrätten prövas främst utifrån 3 a kap. i utlänningslagen (2005:716) och 3 a kap. i utlänningsförordningen (2006:97). Om en person har uppehållsrätt ska socialtjänstlagen tillämpas fullt ut, dvs. principen om likabehandling gäller. Därvid ska en bedömning göras av om Göteborg är vistelse- eller bosättningskommun enligt 2 a kap. SoL. I övrigt ska samma krav ställas som gäller för svenska medborgare eller andra personer bosatta i staden. Saknar personen uppehållsrätt ska han eller hon bedömas efter samma principer som papperslös, se nedan.

Papperslösa

Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan nödvändiga tillstånd och således inte kan anses bosatt i landet. Det kan t.ex. röra sig om personer som inte har sökt något uppehållstillstånd eller vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt efter tre månaders vistelse i landet. Socialtjänstens ansvar för papperslösa personer är begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nödbistånd) utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL för de som vistas i kommunen. Till gruppen papperslösa räknas inte personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Dessa omfattas av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, och saknar därför rätt till ekonomiskt bistånd med stöd av socialtjänstlagens 4 kap. 1 §, för motsvarande biståndsbehov. Detta gäller även om inga medel i praktiken betalas ut med stöd av LMA. Nödbistånd i akuta situationer för denna grupp kan istället prövas enligt 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver kommunens skyldigheter.

Göteborgs Stad

Göteborgs Stads riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd

Reglerande styrande dokument

Policy
► **Riktlinje**
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

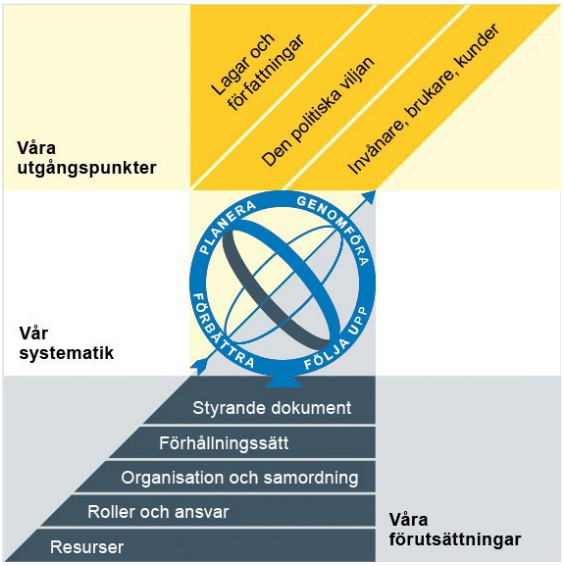

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

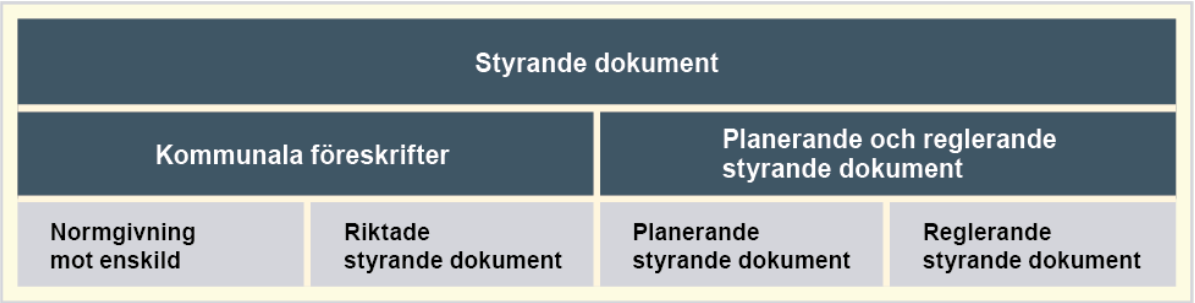

Beslutad av:	**Gäller för:**	**Diarienummer:**	**Datum och paragraf för beslutet:**
Kommunfullmäktige	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost samt Sydväst	xxxxxxx	xxxxxxxx
Dokumentsort:	**Giltighetstid:**	**Senast reviderad:**	**Dokumentansvarig:**
Riktlinje	Tillsvidare	xxxxxxxxxx	Avdelningschef, Ärende och utredning

Bilagor:

Innehåll

Inledning **4**
Syftet med denna riktlinje 4
Vem omfattas av riktlinjen 4
Bakgrund 4
Lagbestämmelser 4
Nationella föreskrifter och vägledningar 4
Koppling till andra styrande dokument 5
Riktlinje **6**
Riksnorm 6
Målgrupp 6
Självförsörjning 6
Bistånd till hyreskostnader 7
Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden 7
Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser 9
Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser 9
Bistånd till studerande 9
Högtider, utökat försörjningsstöd 10
Barnets perspektiv 10
Agerande vid risk för missförhållanden 10
Jämställdhet 10
Brottsutsatta 11
EU/ESS-medborgare 11
Nordiska medborgare 11
Övriga EU-medborgare 11
Papperslösa 12

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Göteborgs Stads inriktning gällande ekonomiskt bistånd preciseras i denna riktlinje. Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning samt beslut som fattas i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för ansvariga nämnder i Göteborgs stad och deras respektive förvaltningar.

Bakgrund

Riktlinjen grundas i lagstiftning, internationella, nationella och regionala överenskommelser och kommunala styrdokument. Stadens gemensamma processer, den kommunala delegationsordningen samt stadens organisering är ett stöd i arbetet med riktlinjen.

Lagbestämmelser

Riktlinjerna utgår främst från socialtjänstlagen (2001:453), SoL, förvaltningslagen (2017:900), FL och lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Verksamheterna ska bygga sina beslut på rättspraxis genom att följa förvaltnings-domstolarnas avgöranden. Det är främst domar från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) som är vägledande. Om det saknas domslut från Högsta förvaltningsdomstolen avseende en fråga kan kammarrättsdomar ge viss vägledning.

Nationella föreskrifter och vägledningar

Principen om alla människors lika värde och lika rättigheter är utgångspunkten för svensk politik inom socialtjänstområdet.

Socialstyrelsen utfärdar Allmänna råd och föreskrifter som publiceras i SOSFS, Socialstyrelsens författningssamling. Socialstyrelsen utfärdar också meddelandeblad för att redovisa sin uppfattning i vissa frågor. Sveriges kommuner och regioner (SKR) publicerar regelbundet cirkulär om nyheter och sina tolkningar i olika frågor

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs Stads budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioritering av mål och områden för uppföljning sker i fullmäktiges årliga budgetbeslut.

Riktlinje

Riksnorm

Göteborgs Stad tillämpar den s.k. riksnormen som det stadgas om i 4 kap. 3 § SoL, enligt ett årligt beslut av kommunfullmäktige. Riksnormen grundar sig bland annat på pris- och konsumtionsundersökningar och nivån på normen bestäms av regeringen inför varje kalenderår. Stadsledningskontoret ansvarar för att information om den årliga förändringen i riksnormen meddelas berörda förvaltningar så snart beslut har fattats. Socialtjänsten bör beakta att riksnormen är beräknad utifrån försörjningsstödets tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem samt att nivåerna i normen i vissa fall understiger Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga kostnader.

Målgrupp

Målgruppen för riktlinjen är personer/hushåll som enligt socialtjänstlagen: ”...inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt”. De har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Det finns ett dubbelt uppdrag för socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd:

1. Huvuduppgiften är att stödja den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd – hjälp till självförsörjning
2. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd - hjälp till försörjning.

Självförsörjning

I Göteborgs Stad är motprestation för den som uppbär försörjningsstöd en självklarhet. En motprestation byggd på individens förutsättningar och som ett tydligt stöd till egen försörjning.

Socialtjänsten ska bidra till att individen hittar långsiktiga lösningar på sina (försörjnings) problem. I många fall är det rimliga slutmålet förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Socialtjänstens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till rehabiliteringsinsatser, sjukersättning och andra ersättningar.

Arbetslinjen gäller och innebär en uttalad ömsesidighet, där den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning. Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation och därigenom nå egen försörjning.

Bistånd till hyreskostnader

Kommunfullmäktige fastställer årligen riktvärden för hur hög hyra som ett hushåll kan få beviljad genom ekonomiskt bistånd. Hyresnormen i Göteborg utgår från Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Storgöteborg som utgör de giltiga riktvärdena.

Socialstyrelsens allmänna råd anger att utgångspunkten vid bedömning av vad som är en skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att betala i hyra.

Hyresmarknaden i Göteborg präglas i hög grad av bostadsbrist, vilket på senare år har lett till att många människor tvingas hyra bostad i andra/tredje hand eller vara inneboende. För socialtjänsten innebär den uppkomna situationen att biståndsbedömningarna kring olika former av boenden har blivit mer komplicerade. Många hushåll riskerar att utnyttjas på en bostadsmarknad där bostadsbrist råder och det går inte att utesluta att oegentligheter sker. Därför ska socialtjänstens utredningsskyldighet gällande bistånd till hyror präglas av ett aktivt förhållningssätt som ger underlag för korrekta och väl underbyggda myndighetsbeslut.

Socialtjänstens arbetssätt ska inte uppfattas bidra till en legitimering av otrygga hyresförhållanden för de människor som söker stöd hos socialtjänsten. Detta förhållningssätt ska gälla oavsett om det är fråga om förstahands-, andrahands- eller inneboendeförhållanden. Ökningen av antalet andrahands- och inneboendeförhyrningar gör det dock angeläget att uppmärksamma dessa förhållanden särskilt.

Klienten ska informeras om att andrahandsuthyrning utan godkännande från fastighetsägaren är otryggt och kan upphöra utan förvarning. Klienten bör därför aktivt söka finna annat boende. Informationen ska också klargöra att en förändrad boendesituation kräver ett nytt ställningstagande till om rätt till bistånd till boende föreligger.

Socialtjänsten ska genom myndighetsutövningen motverka att

- oskäligt höga andrahandshyror betalas
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger
- oklarhet består om hur många som verkligen bor i en lägenhet, vid en prövning av rätten till bistånd
- biståndet understöder olagliga hyresrelationer

Utredningsprinciper vid andrahandsuthyrning och inneboendeförhållanden

Det är den som ansöker om biståndet som har ansvar för att lämna uppgifter och underlag som behövs för att socialtjänsten ska kunna utreda rätten till bistånd. Socialtjänsten ansvarar för att informera den som ansöker om bistånd vilka uppgifter som behöver lämnas för att ansökan ska kunna prövas samt att uppgifterna kan behöva kontrolleras. Om uppgifterna inte lämnas kan det leda till att ansökan avslås då den enskilde inte har bidragit till utredningen på sådant sätt att rätten till bistånd kan bedömas. Det är ansvarig handläggare och beslutsfattare i ärendet som avgör om underlaget är tillräckligt.

Nedanstående utredningsprinciper och förhållningssätt ska ligga till grund för bedömningen:

1. Socialtjänsten ska efterfråga att den enskilde inhämtar ett godkännande av andrahandsboendet från fastighetsägaren. Avsaknaden av ett godkännande från fastighetsägaren utgör dock inte grund för avslag.

   Den enskilde ska i normalfallet vara folkbokförd på adressen (lägenheten) men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Handläggaren ska uppmana den enskilde att folkbokföra sig och sin familj där de bor. Socialtjänsten ska kontrollera antalet personer folkbokförda på adressen/lägenheten.

2. Den enskilde ska alltid visa hyrans storlek och till vem den faktiskt betalas. Detta bör visas med ett skriftligt kontrakt mellan förstahandshyresgästen och den enskilde. (En kontraktsmall ska vid behov tillhandahållas av socialtjänsten). För att bedöma hyrans skälighet ska hyresavi alltid uppvisas. Skälighetsbedömningen ska utgå från den faktiska hyran för lägenheten alternativt del av lägenhet plus ett tillägg på maximalt 15 procent i de fall lägenheten är möblerad. För bostadsrätter, se 4 § lag (2012:978) om uthyrning av privatbostad. Den enskilde har ansvar för att visa förstahandshyresgästens faktiska hyra genom att till exempel uppvisa en kopia på förstahandshyresgästens hyresavtal, hyresavi eller genom ett intyg från förstahandshyresgästens hyresvärd.

3. Om risk för bidragsbrott föreligger eller om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet eller hyrans skälighet, som påverkar rätten till bistånd, ska utredningen kompletteras med ytterligare kontroller i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Samtycke ska inhämtas från den enskilde. Kontrollen kan till exempel bestå av ett hembesök där flera oklarheter kan komma att redas ut
   - Hyrans skälighet kan bedömas säkrare.
   - Hur stor del av lägenheten avser hyran?
   - Antalet boende i lägenheten kan klargöras och hur många som är folkbokförda där?
   - Bedöms den enskilde vara utsatt för oacceptabla boendevillkor? I sådana situationer bör utredaren beakta socialtjänstens yttersta ansvar att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett yttersta skyddsnät för människor som har tillfälliga försörjningssvårigheter. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på frivillighet och samförstånd men det innebär inte att den ska vara kravlös. En individuell bedömning av den enskildes situation måste alltid göras vilket, i vissa undantagssituationer, kan leda till att ekonomiskt bistånd kan utgå även om samtliga underlag inte kan uppvisas.

Även om boendesituationen inte motiverar att ekonomiskt bistånd beviljas i ett längre tidsperspektiv, till exempel på grund av att hyran bedöms vara oskäligt hög, ska den enskilde ges skäligt rådrum att förändra sin boendesituation.

Ovanstående utredningsprinciper ska tillämpas även vid inneboendeförhållanden. Enligt hyreslagen finns inte någon möjlighet att ställa krav på godkännande av fastighetsägaren för att ha inneboenden. Däremot ska den som innehar hyreskontraktet vara folkbokförd på adressen (lägenheten).

För det fall det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person är oriktig eller ofullständig ska socialtjänsten enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:749) underrätta Skatteverket om detta.

Bistånd i form av arbetsfrämjande insatser

Det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda lämpliga insatser till arbetslösa personer för att underlätta återinträdet på arbetsmarknaden. Beslut om arbetsfrämjande insatser fattas enlig 4 kap. 4 § SoL och innefattar möjligheten att anvisa lämpliga stöd och kompetenshöjande insatser, såsom praktik och tidsbegränsade anställningar. Möjligheten att få och behålla ett arbete stärks av att arbetsmarknadsinsatser kan samordnas med utbildningsinsatser. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning (NAV) ansvarar för att verkställa socialnämndernas beslut enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen om deltagande i anvisad praktik, kompetenshöjande verksamhet eller annan insats som syftar till självförsörjning. Vid verkställandet fullgör nämnden socialtjänstuppgifter.

Bistånd i form av rehabiliteringsinsatser

Bistånd ska alltid anpassas till den enskildes förutsättningar och behov. Alla människor har inte förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete varför olika former av rehabiliterande insatser bör finnas tillgängliga för att bidra till att människor återvinner sin arbetsförmåga. Arbetslivsinriktad rehabilitering är ett ansvar för socialtjänsten och ett gemensamt uppdrag till de samverkande myndigheterna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, regionen och kommunen. Försäkringskassan har ett samordnande uppdrag för enskilda personers rätt till rehabiliterande insatser. Samordningsförbundet/finansiell samordning i Göteborg är en viktig part för att utveckla metoder och insatser som rör rehabilitering.

Bistånd till studerande

Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna.

För Göteborgs Stad gäller dock särskilda riktlinjer kring möjligheterna för långtidsberoende personer (mer än 12 månader) att studera även på gymnasienivå, tex för att komplettera sina ofullständiga gymnasiebetyg. Ett biståndsbeslut som avser studier på gymnasienivå ska fattas utifrån en individuell prövning och med stöd av 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver nämnden skyldighet. Bland de personer som är beroende av bidrag till sin försörjning är det vanligt att utbildningsnivån och arbetslivserfarenheten är låg. Kraven på kompetens bland dem som ska konkurrera på arbetsmarknaden ökar stadigt och påverkar vilka insatser som är möjliga och lämpliga för socialtjänstens klienter. Det är socialtjänstens uppgift att vid behov motivera den enskilde till att öka sin kompetens i relation till arbetsmarknaden. Även om det är möjligt att ansöka om statliga studiemedel redan på grundnivå, ska ingen behöva skuldsätta sig för att tillgodogöra sig grundskolekompetens. Reglerna kring studiebidrag gör att socialtjänsten inte bör ställa krav på att i första hand ansöka om detta bidrag på grundskolenivå.

Som en del av Göteborgs samlade kompetensförsörjning ska personer som uppbär ekonomiskt bistånd kunna delta i kortare yrkesutbildning som Göteborgs Stad utarbetat. En sådan utbildning ska ske i arbetsmarknad-och vuxenutbildningsförvaltningen regi och vara en del av den individuella och samordnade planeringen mellan kompetenscenter och socialtjänsten. Sådana studier ska vara möjliga att genomföra med bibehållet försörjningsstöd. Möjligheten att ansöka om aktivitetsstöd, annan ersättning eller studiemedel ska alltid undersökas. Beslut om deltagande fattas enligt 4 kap. 4 § SoL.

Högtider, utökat försörjningsstöd

I Göteborg ska det vara möjligt att ge utökat bistånd till långtidsberoende barnfamiljer i samband med vissa högtider. Hushåll med barn, som uppburit ekonomiskt bistånd under minst 10 månader, har rätt till utökat försörjningsstöd under motsvarande två (2) valfria högtidsdagar under en 12-månaders period. Under dessa dagar fördubblas dagsnormen enligt riksnormen för respektive hushåll.

Barnets perspektiv

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och i FN:s barnkonvention. I Sverige är barnkonventionen lag. Barns bästa ska tillgodoses och barn har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Vid utredningar som rör barn ska barnets behov vara utgångspunkten vid prövning av vad som är barnets bästa. En kartläggning av barnets situation ska göras. Principen om barnets bästa kan inte användas för att frångå gällande lag men när det finns utrymme för olika tolkningar eller bedömningar kan principen användas för att välja den för barnet mest fördelaktiga lösningen. En analys av såväl positiva som negativa konsekvenser av ett beslut bör redovisas. Om ett beslut fattas där andra intressen än barnets bästa har vägt tyngre ska detta motiveras. Barnets vilja ska synliggöras och utgöra del av beslutsunderlaget. Barnet har rätt att få uttrycka sin vilja och har samtidigt rätt att slippa ta ansvar för svåra beslut. Det gäller barn som är berörda av bistånd och insatser inom socialtjänst- och funktionshinderområdet.

Barnrättsperspektivet och barnkonventionen ska särskilt beaktas vid bedömningen av bistånd till hyreskostnader för barnfamiljer.

Agerande vid risk för missförhållanden

I 14 kap. 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Skyldigheten gäller alla anställda hos sådana myndigheter. Det är angeläget att socialtjänstens olika funktioner agerar samfällt när det kommit till socialnämndens kännedom att ett barn riskerar att fara illa. Oavsett var i organisationen kunskapen uppstår att ett barn riskerar att fara illa föreligger ett ansvar att agera aktivt och tillse att socialnämnden ingriper till barns skydd.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 §

SoL föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människornas jämlikhet i levnadsvillkor. Män och kvinnor ska likställas och ha samma levnadsvillkor. Jämställdhetsperspektivet ska därmed ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom varje socialtjänstverksamhet.

Brottsutsatta

I 5 kap. 11 § SoL har brottsoffer getts ett särskilt lagrum. Paragrafen skärptes ytterligare både 2007 och 2012, vilket är angeläget att uppmärksamma: ”Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp”. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Kvinnor som varit utsatta för våld eller andra övergrepp har ett särskilt behov till stöd för att behålla eller för att finna ett arbete. Genom en egen försörjning finns en hälsofrämjande kraft som stärker egenmakten och självbestämmandet.

Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Det bör uppmärksammas att stöd till brottsoffer inte enbart omfattar kvinnor och barn. I vissa komplicerade situationer är det nödvändigt att nära samverka med polis och andra myndigheter samt att inhämta konsultativt stöd från juridisk kompetens

Verksamheter som bedrivs av Göteborgs Stad är till exempel Stödcentrum för brottsutsatta, medlingsverksamheten, kriscentrum för kvinnor, kriscentrum för män, Barnahus Göteborg och Projekt Utväg.

I stadens trygg i-arbete är de som vill lämna organiserad kriminalitet, våldsbejakande extremism eller annan organiserad olaglig verksamhet viktig. Särskild riktlinje och policy finns i staden för området. Försörjning och stöd till arbete är viktiga delar i ett sådant arbete.

EU/ESS-medborgare

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. Detta följer av den Nordiska konventionen (Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster (1995:479)). Det är medborgarskapet som ger rätten till likabehandling. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare, se nedan.

Övriga EU-medborgare

EU-medborgare och deras familjemedlemmar ska behandlas som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen, om de har uppehållsrätt. Under de första tre månaderna har EU-medborgaren och dennes familjemedlemmar en ovillkorlig

uppehållsrätt men förväntas under denna tid klara sin egen försörjning. Därefter åligger det socialtjänsten att självständigt bedöma om en person har uppehållsrätt vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd. Uppehållsrätten prövas främst utifrån 3 a kap. i utlänningslagen (2005:716) och 3 a kap. i utlänningsförordningen (2006:97). Om en person har uppehållsrätt ska socialtjänstlagen tillämpas fullt ut, dvs. principen om likabehandling gäller. Därvid ska en bedömning göras av om Göteborg är vistelse- eller bosättningskommun enligt 2 a kap. SoL. I övrigt ska samma krav ställas som gäller för svenska medborgare eller andra personer bosatta i staden. Saknar personen uppehållsrätt ska han eller hon bedömas efter samma principer som papperslös, se nedan.

Papperslösa

Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan nödvändiga tillstånd och således inte kan anses bosatt i landet. Det kan t.ex. röra sig om personer som inte har sökt något uppehållstillstånd eller vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt efter tre månaders vistelse i landet. Socialtjänstens ansvar för papperslösa personer är begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nödbistånd) utifrån kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL för de som vistas i kommunen. Till gruppen papperslösa räknas inte personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas. Dessa omfattas av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, och saknar därför rätt till ekonomiskt bistånd med stöd av socialtjänstlagens 4 kap. 1 §, för motsvarande biståndsbehov. Detta gäller även om inga medel i praktiken betalas ut med stöd av LMA. Nödbistånd i akuta situationer för denna grupp kan istället prövas enligt 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver kommunens skyldigheter.